

# "ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ANNAΣ ΦΡΑΝΚ"

ΤΩΝ ΦΡΑΝΣΙΣ ΓΚΟΥΝΤΡΙΧ  
καὶ ΑΛΜΠΕΡΤ ΧΑΚΚΕΤ

(ΘΕΑΤΡΟΝ ΜΟΥΣΟΥΡΗ)

Δὲν ἐξαντλοῦν εὐκόλᾳ τὸ περιεχόμε-  
νόν τους, εἴτε ὡς προφορικὴ διήγησις  
εἴτε ὡς ἱστορία εἴτε ὡς λογοτεχνία  
—θέατρο, μυθιστόρημα, ποίηση—τὰ  
μεγάλα ὁμαδικὰ γεγονότα. Περνοῦν, ἡ  
εἰκόνα τους ὁμῶς μένει πάντα ζων-  
τανὴ στὶς μνήμες τῶν ἀνθρώπων, καὶ  
πυρακτώνει τὴν φαντασία τους καὶ ξυ-  
πνᾷ στὴν ψυχὴ τους ὅλα τὰ αἰσθήμα-  
τα, φρίκη, οἶκτο, συμπάθεια, θαυμα-  
σμό, πού αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος, ὅ-  
σο τοῦλάχιστον διατηρεῖ τὴν ἀνθρω-  
πιά του. Ἐνα τέτοιο γεγονός ἦταν ὁ  
δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, γεγο-  
νὸς πρόσφατο, χθισινὸ καὶ πού τὸ  
τραγικὸ μέγεθός του καὶ τὶς τραγι-  
κὲς διαστάσεις του λίγες ἄλλες τρα-  
γωδίαι παρουσίασαν ὡς τώρα.

Μία πτυχή τῆς τραγωδίας αὐτῆς,  
ἀπὸ τὶς φεβρώτερες, εἶναι «Τὸ Ἡ-  
μερολόγιό τῆς Ἄννας Φράνκ», θεα-  
τρικὴ διασκευὴ αὐθεντικοῦ ἡγουμένου  
τοῦ πού εἶδαμε προχθὲς τὸ δράδυ στὸ  
«Θέατρο Μουσούρη». Τὸ «ἡμερολόγιό»  
πού καλύπτει 27 μῆνες (Ἰούνιος τοῦ  
1942—Αὐγούστος τοῦ 1944) ἔχει ἀ-  
ναγκαστικὰ μορφή ἀφηγηματικὴ, εἶναι  
ἓνα «ἀφήγημα» καὶ οἱ δύο Ἀμερικαν-  
οὶ διασκευασταὶ πού τὸ μετέφεραν  
στὴ σκηνή, σεβάστηκαν τὴν μορφή του.  
Ὡστόσο, στὶς εἰκόνες πού μᾶς δεί-  
χνουν ἔβαλαν τόση ἀγωνία δραματικὴ  
καὶ τὶς πλούτισαν μὲ τόσα περιστά-  
τικά, χαρακτηριστικὰ καὶ ἐνδιαφέρον-  
τα, πού φανερώνουν ἀνθρώπινους χα-  
ρακτήρες καὶ ἐντείνουν τὴν δραματι-  
κότητα, ὥστε τὸ ἔργο, μολονότι τοῦ  
λείπουν στοιχεῖα βασικά, ἰσχυρὲς συγ-  
κρούσεις καὶ πλαστικὲς ψυχολογικὲς  
μεταστροφές καὶ ψυχολογικὲς ἐξελί-  
ξεις, κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατοῦ,  
ξυπνᾷ μέσα του τὴν φρίκη καὶ τὸ ἔ-  
λεος.

Ἡρώες τοῦ ἔργου εἶναι Ἑβραῖοι,  
δύο οἰκογένειαι καὶ ἓνας ἀνύπαντρος,  
πού κρυμμένοι στὴ σοφίτα ἐνὸς σπι-  
τιοῦ τοῦ Ἀμστερνταμ, ζοῦν μὲ τὴν  
ἀδιάκοπη τρομὰ μήπως ἀνακαλυ-  
φθοῦν ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ καὶ συλ-  
ληφθοῦν — καὶ ξέρουμε (καὶ τὸ ξέ-  
ρουν) τί ἐσήμαινε αὐτό, ἰδίως γιὰ  
τοὺς Ἑβραίους, στὰ χρόνια τοῦ ἀπο-  
κορυφώματος τῆς χιτλερικῆς θηριω-  
δίας, δηλαδὴ σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ  
πολέμου. Ἀκριδῶς δὲ τὸ ὅτι τὰ πρό-  
σωπα τοῦ ἔργου ἀνήκουν στὴν ἑβραϊ-  
κὴ φυλὴ, μιὰ φυλὴ πού ἐμαρτύρησε ὅ-  
σο καμμιά ἄλλη στὸν πόλεμο, αὐξά-  
νει τὴν τραγικότητά του. Δὲ βλέπου-  
με ἀπλᾶ θύματα τοῦ πρωτόφαντου ἱ-  
σως στὴν ἱστορία χιτλερικοῦ σαδι-  
σμοῦ. Βλέπουμε στοὺς δέκα φυλακι-  
σμένους τῆς σοφίτας, τὸν ἄνθρωπο,  
πού μοῖρα του εἶναι ὁ πόνος, πού κά-  
θε τόσο πρέπει νὰ σταυρώνεται καὶ  
πού στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ἔτυχε νὰ  
εἶναι ὁ Ἑβραῖος.

Ξεχωρίζουν σιγὰ-σιγὰ καθένα μὲ  
τὸν χαρακτήρα του τὰ δέκα αὐτὰ πρό-  
σωπα καὶ καταλαβαίνουμε τὶς ἀντι-  
δράσεις τους καὶ τὶς ἐξηγοῦμε καί, ὡς  
ἓνα σημεῖο, τὶς προβλέπουμε. Εἶναι  
οἱ ἀντιδράσεις τους τὰ πέντε-ἕξη  
αἰσθήματα πού γεννιοῦνται, σὲ παρό-  
μοιες περιστάσεις, σὲ ὅλους τοὺς συ-  
νηθισμένους ἀνθρώπους, καὶ συνηθι-  
σμένοι ἄνθρωποι εἶναι οἱ δέκα ἥρωες  
τοῦ ἔργου. Μόνο ἡ Ἄννα Φράνκ καὶ  
ὁ πατέρας της, ὁ Ὄττο Φράνκ, ὑ-  
ψώνονται πάνω ἀπὸ τὸ συνηθισμένο  
καὶ κυριαρχοῦν. Ὁ πατέρας, ἄντρας  
ὄριμος, μὲ τὸ θάρρος του, μὲ τὴν ψυ-  
χραιμία του, μὲ τὸ ἀνώτερό του ἦ-  
θος, καὶ ἡ Ἄννα ἡ παιδούλα, μὲ τὴν  
βαθεῖα ἀνθρωπιά της, μὲ τὴν ἀγνότη-  
τά της, πού εἶναι σὰν μιὰ θεῖα δρο-  
σιὰ μέσα σ' ἐκείνη τὴν κόλασιν καὶ  
μὲ τὴν τόσο πρῶιμη εὐαισθησία της,  
πού μεγαλώνει τὴν τραγικότητά της.

Ἡ ἀγωνία ὅλων αὐτῶν τῶν προσώ-  
πων, μὲ τὶς διαβαθμίσεις καὶ τὶς ἐν-  
αλλαγές της, δημιουργεῖ τὴν δραματι-  
κὴ οὐσίαν τοῦ ἔργου καὶ τὰ ἀλλεπάλ-  
ληλα περιστάτικά, μικρὰ ἢ μεγαλύ-  
τερα, τὸ σκηνικὸ ἐνδιαφέρον, ἂν μπο-  
ροῦν νὰ χωριστοῦν σκηνικὸ ἐνδιαφέ-  
ρον καὶ δραματικόν. Κατάθλιψη ὥστό-  
σο δὲν νομίζω νὰ αἰσθάνεται ὁ θεα-  
τής, μολονότι τὸ ἔργο τὸν κάνει νὰ  
ζῇ στιγμὲς τόσο δραματικὲς καὶ νὰ  
ξαναζῇ μὲ τὴ μνήμη μακρὰ καὶ ὀδυνη-  
ρὰ δικά του βιώματα, ὅλη τὴν περί-  
οδο τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς,  
καὶ τοῦτο γιὰτὶ μὲς στὸ δράμα βιά-  
ζουν κάθε τόσο καὶ πινακίαι εὐθυ-  
μίας, ἐλαφρὲς οἱ διασκευασταὶ καὶ γιὰ-  
τί τὸ βάρος τῆς ἀγωνίας τὸ ἐλαφρώ-  
νει μὲ τὴν παρουσίαν της ἡ ἀγγελικὴ  
μορφή τῆς Ἄννας Φράνκ. Εἶναι πι-  
κρὴ ἡ πείρα πού ἀποχτᾷ στὰ δύο  
χρόνια τῆς φυλακῆς της καὶ ἀπὸ τοὺς  
λίγους ἀνθρώπους πού ζοῦν μαζί της,  
δισαίσθάνεται τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος.  
Ὡστόσο, τὴν πίστην της δὲν τὴν χάνει.  
Δὲν χάνει τὴν δύναμιν ν' ἀγαπᾷ  
καὶ νὰ συγχωρῇ καὶ νὰ μὴν ἀφίην νὰ  
ριζώσῃ στὴν καρδιά της κακία. Ὁ  
πατέρας της ὁμῶς ἀπὸ τὴν τόση θη-  
ριωδία πού εἶδε, χάνει τὴν πίστην του  
καὶ φτάνει νὰ πῇ — εἶναι ἡ τελευ-  
ταία φράση τοῦ ἔργου — ὅτι ντρέ-  
πεται πού ἀνήκει στὸ ἀνθρώπινον γέ-  
νος.

Ἀναδίδει κάτι περισσότερο ἀπὸ  
μιὰ ἀλήθεια ρεαλιστικὴ, ἀναδίδει μιὰ  
ἀλήθεια ποιητικὴ «Τὸ Ἡμερολόγιό  
τῆς Ἄννας Φράνκ» καὶ σ' αὐτὴν τὴν  
ποιητικὴ ἀλήθειαν ὀφείλεται ἡ συγκί-  
νησις πού μεταδίδει. Παίζεται καὶ τέ-  
λειαν. Ὁ κ. Μουσούρης εἶναι ὁ γενναί-  
ος καὶ ψυχραιμὸς ἄνθρωπος, μὲ τὸν  
βαρὺ καὶ μετρημένον λόγον, πού θέλη-  
σαν νὰ μᾶς δείξουν οἱ διασκευασταί,  
καὶ ἡ δις Βαλάκου ἀποδίδει πειστι-  
κώτατα, χωρὶς τὴν παραμικρὴ παρα-  
φωνία, ὅλους τοὺς κυματισμούς, τοὺς  
τόσο ποικίλους, τῆς παιδούλας πού  
ἐνσαρκώνει. Ἴσως ποτὲ ἄλλοτε τὸ παί-  
ξιμό της δὲν εἶχε τόση ζωντάνια καὶ  
τόση ἀκρίβεια, τόση εὐλυγισία καὶ  
θέρμη. Ἡ κ. Βάσω Μεταξᾶ, ὡς Ἐντίθ  
Φράνκ, ἰδίως στὴ σκηνὴ πού πικραίνε-  
ται ἀπὸ τὴν ψυχρότητα τῆς μικρότε-  
ρης κόρης της, τῆς Ἄννας, καὶ στὴν  
ἄλλη, τοῦ τέλους, πού πιάνει ἐπ' αὐ-  
τοφῶρον τὸν φιλοξενούμενόν τους Βίλλ  
Βαν Ντάαν, νὰ κόβῃ κρυφὰ ἓνα κομ-  
μάτι ἀπὸ τὸ τόσο λιγοστὸ ψωμί τῶν  
«φυλακισμένων» δείχνει τὶς ἀρετὲς  
πού ἐκτιμήσαμε καὶ σὲ τόσες ἄλλες  
ἐρμηνείαις της. Ἐξαίρετος ὁ κ. Γιῶρ-  
γος Λευτεριώτης στὸν ρόλον τοῦ νεα-  
ροῦ Πέτερ Βαν Ντάαν καὶ πολὺ καλοὶ  
καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἡθοποιοὶ πού μετέ-  
χουν στὸ ἔργο· ἰδιαίτέρως ὁ κ. Χατζη-  
μάρκος καὶ ὁ κ. Ξενίδης. Ὁ κ. Μάριος  
Ἀγγελόπουλος ξεσήκωσε, λές, πίνακα  
«ἐσωτερικοῦ» κανενὸς Ὀλλανδοῦ ζω-  
γράφου, τόσο στὸ σκηνικόν του ζῆ καὶ  
ἡ παραμικρότερη λεπτομέρεια καὶ ἀ-  
ναδεικνύονται ζωγραφικὰ καὶ σκηνικὰ  
ὅλοι οἱ χώροι. Ὅσο γιὰ τὸν κ. Μάριο  
Πλωρίτη, ἐργάστηκε, καὶ αὐτὴ τὴ φο-  
ρά, μὲ τὴν γνωστὴ μεταφραστικὴ πεῖ-  
ρα του καὶ καλαισθησία.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ